РЕГИСТАР НА ИМИЊА НА ЖЕНИ ОД БИБЛИОГРАФИЈАТА НА ТРИТЕ СПИСАНИЈА „ИЛУСТРАЦИЈА ИЛИНДЕН“, „ЛУЧ“ И „СМЕНА“

составен од
Јана Коцевска

Наместо индекс на поважни имиња и термини, работата на оваа книга ја отвори потребата од изготвување регистар на имињата на жените кои се содржани и детектирани во изворите на ретка периодика, овде уредени како Библиографија. Регистарот на имиња директно ги претставува жените кои се „кријат“ зад насловите во уредената Библиографија во оваа книга и се релевантни во текстовите објавени овде. Редоследот на имињата во овој регистар е уреден азбучно, со фокус врз библиографската врска на името со содржините во истражуваните извори. Онаму каде што е можно, т.е. каде што постојат фактографски и историографски податоци, кон името е додадена и кратка биографска белешка. Поширока цел на регистарот е да отвори пат кон понатамошни истражувања од областа на историјата на жените. Веруваме дека со пристапот на систематизирање специфични делови од изворните податоци, како на пример во овој случај, преку евидентирањето на жените кои на различни нивоа биле активни и важни во своите заедници, а со тоа и отсликани во јавноста и медиумите, се зголемува потенцијалот за продлабочување на старите истражувања и за започнување сосем нови истражувања од областа на историјата на жените од македонското минато. Регистарот е составен дел од оваа книга и како таков е дел од методолошката рамка на истражувањето. Тоа налага негово исчитување заедно со авторските текстови што содржат значајни историски и контекстуални информации за читател(к)ите. Регистарот понуден овде може да се смета и како делумно интерактивно истражувачко и информативно помагало. Тој нема за цел да даде целосни биографски профили или портрети на личностите зад детектираните имиња, ниту, пак, длабоко да навлегува во историографските наративи за политичката историја и идентитетска историја на регистрираните личности, туку да служи како патоказ за побудување истражувачка љубопитност, која би ги поттикнала читател(к)ите кон трагање за понатамошни сознанија за историјата на жените, од печатот истражуван овде – кон други видови извори и литература.

***

I Илустрација Илинден

АЛЕКСИЕВА МИЛАДИНОВА, Царевна. (1856, Струга – 1934, Софија). Просветна работничка и интелектуалка. Претставничка на просветното дело и на книжевното творештво во Македонија. Особено заслужна за образованието на девојчињата. Ќерка на Димитар и Митра Миладинови. Основачка е на женската гимназија во Солун „Благовештание“. Директорка и основачка на женско училиште во Прилеп. Трагично загинала на 18 декември во Софија во 1934 година, како резултат на трамвајска несреќа.

Царевна Миладинова Алексиева: (ќерка на Димитар Миладинов) / Љубомиръ Бобевски. // Год. 8, кн. 10 (80) (1936), стр. 1–2;
На Царевна Миладинова Алексиева / Крум Димитровъ. // Год. 8, кн. 10 (80) (1936), стр. 2; Учебното дѣло въ гр. Прилепъ и Прилепско / Илия Иванов. // Год. 11, кн. 9 (109) (1939), стр. 10–12;
Љубомиръ Бобевски / К. Хр. // Год. 12, бр./кн. 8 (118) (1940), стр. 7.

АРНАУДОВА, Екатерина. (1874, Либјахово – 1958, Софија) Комитка, дел од четата на Јордан Стојанов. Кон четничкиот живот се насочила по примерот на најблиските семејни членови. Во „Илустрација Илинден“ е претставена како „бестрашна пиринска четничка“, во комитска облека и со оружје. Интересно, во други биографски извори, опишана е како личност „која не била за семеен живот“ (со значење дека ги предизвикувала патријархалните норми) и дека наводно, во четата прво била примена, преправена како маж и дури подоцна открила дека е жена (овие наводи се на ниво на локална легенда, но укажуваат на уникатните примери на жени кои се истакнале како уважени борбени комити). Освен четничкиот живот, била активна и како хуманитарка, работејќи врз згрижување и образование на напуштени деца. Воедно, и самата посвоила седум деца.

Пиринската четничка / Г. Ив. Бјалевъ. // Год. 5, бр./кн. 7-8 (47-48) (1933), стр. 30–31.

Баба Велика. Во „Илустрација Илинден“ опишана како „голема помошничка и згрижувачка на комитските чети“ од с. Смилево.

Изъ живота на четитѣ / Г. Ив. Бѣлевъ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 10–12.

БУНЕВА, Мара. (1902, Тетово – 1928, Скопје) Членка на ВМРО, позната како „атентаторка“ (поретко и како „терористка“) поради успешниот атентат кој го извршила врз Владимир Прелиќ, висок претставник на српската власт во Скопје, во 1928 година. Средното образование го стекнала во Скопје, во периодот помеѓу 1915 – 1918, додека дел од територијата на Вардарска Македонија бил под власт на Бугарија. По 1918 година и потпаѓањето на територијата во рамките на Кралството на Србите, Хрватите и Словенците, семејството Буневи се преселиле во Бугарија, каде што Мара Бунева го стекнала средното образование. Во Софија, под дејство на контактите и поврзаноста на нејзини семејни челнови со идеологијата и мрежата на ВМРО, таа станала нејзин активен член. По успешниот атентат врз

Прелиќ, Бунева се самоубила, што силно одекнало помеѓу припадниците на ВМРО и сродните движења и организирани групи поврзани со оваа организација, како и меѓу емиграцијата која ја поддржувала оваа идеологија на Балканот, во Европа и во Северна Америка. Тоа се согледува и на страниците на „Илустрација Илинден“, каде што нејзиниот лик е претставуван со големи почести, како „мачеричка“ за „македонската кауза“. Во македонската официјална историографија, како и во јавната историја од социјалистичкиот период, Мара Бунева е согледана како контроверзна личност, додека помеѓу „мнемоничките воини“ и групи на поддржувачи кои се јавуваат во и по 1990-те години и главно припаѓаат кон десниот политички спектар, нејзините лик и дело се рехабилитирани.

Чаво: (Посвещава се отъ преводача Мара Бунева) / Аведисъ Ахаронянъ Харипъ. // Год. 2, бр/кн. 9 (19) (1929), стр. 11–15;
Мара Бунева / Љубомиръ Бобевски. // Год. 3, бр./кн. 1 (21), (1929), стр. 6;
Подвигътъ на Мара Бунева / Л. Томовъ. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (1934), стр. 2–4;
Љубомиръ Бобевски / К. Хр. Сов. // Год. 12, бр./кн. 8 (118) (1940), 7;
Мара Бунева / К. Хр. Сов. // Год. 14, бр./кн. 2 (132) (1942), 2-4.

ГОНОВА, Магда. Комитка во четата на Гоне Бегинин од Кукуш. Сопруга на Гоне Бегинин. Во „Илустрација Илинден“ се претставени како „четнички сопружници“, облечени во комитска облека, со оружје.

Никола попъ Филиповъ / Иванъ П. Кеповъ. // Год. 6, кн. 7 (57) (1934), стр. 14–16.

ГРДАНОВСКА МИТЕВА, Пара „Баба Тонка“ (Митевица). Илинденска револуционерка од Крушево. Била нарекувана „мајка на комитите“ поради нејзината активност како помошничка и згрижувачка на комити во својата куќа. За неа пишувале Георги Томалевски и Петар Ацев во своите спомени.

Първата ми среща съ Йорданъ Пиперката : крушовската „Баба Тонка“ – Баба Пара Митева Гърданоска : (из споменитѣ на П. Ацевъ по дейностьта му въ Крушовско) / Калитанъ Георги П. Ацевъ. // Год. 13, кн. 2 (122) (1941), стр. 6–8;
Раняването на Дамянъ въ Груевъ въ с. Слатино презъ 1904 год. // Год. 9, бр./кн. 3 (83) (1937), стр. 6.

ДЕЈКОВА, Олга. Писателка. Повеќекратна авторка на патеписни и новинарски содржини во „Илустрација Илинден“.

Отъ София до Св. Наум / Олга Дейкова. // Год. 15, кн. 9 (149) (1943), стр. 8–11;
Од София до Св. Наумъ / Олга Дейкова. // Год. 15, кн. 10 (150) (1943), стр.7–10.

ДИНКОВА, Славка. (1848, Солун – 1869, Солун). Просветна работничка, интелектуалка и феминистка. Како ученичка покажувала голема љубов кон науката за јазикот и просветната дејност. Била менторирана од преродбеникот Димитар Миладинов. Авторка на статијата „За в'спитанието на девоиките“ (“Македонија”, II, 14, 2.III.1868). Отворила женско училиште во Солун (околу 1866 година). Училиштето функционирало во една соба од семејната куќа, а девојчињата биле образовани бесплатно. Градските елити од

Битола, Велес и Прилеп, како и шивачкиот еснаф од Солун ја поддржале и ја спонзорирале нејзината работа. Училиштето го поддржал и револуционерот Христо Узунов. Јавно ги изразувала своите ставови за потребата од еднакви образовни и општествени можности за мажите и жените, како предуслов за општествена среќа и цивилизациски развој на народите. Поради тие ставови, некои истражувачи ја сметаат за прва феминистка во македонската историја. Во локалниот печат објавувала статии и преводи на дидактички и романовидни материјали поврзани со образовниот развој на девојчињата и се противела на ограничените можности за женско образование. Една од најзначајните претставнички на македонското женско книжевно творештво во 19 век. Починала на 20-годишна возраст.

Изъ вестницитѣ и печата. / Хр. Силяноъ. // Год. 9, бр./кн. 3 (83) (1937), стр. 14–15;
Училищното дѣло въ Солунската кааза презъ 1911-1912 уч. год. / И. Ивановъ. // Год. 12, бр./кн. 5 (115) (1940), стр. 14–16.

ДОБРЕВСКА, Сијка, Интелектуалка и писателка. Претседателка на Петтиот редовен конгрес на Македонскиот женски сојуз од Софија. Одржувала кореспонденција со просветната работничка Царевна Миладинова Алексиева. Била соработничка со хуманитарката Захарија Шумљанска. Спруга на бугарскиот генерал Симеон Добревски (роден во Кратово). Во „Илустрација Илинден" се јавува како авторка на еулогијата посветена на Захарија Шумљанска.

Юбилейно приветствие къмъ г-жа З. Шумлянска / Сийка Добревска. // Год. 10, кн. 3 (1938), стр. 8.

ИКОНОМОВА, Тима. (1861, Велес – 1937, Софија) Учителка и хуманитарка. Потпретседателка на локалниот Црвен крст. Го обновила женското друштво „Екатерина Симидчиева" и во Скопје отворила Женско стопанско училиште. Била соработничка со хуманитарката и просветна работничка Захарија Шумљанска.

Тима Икономова / С. Х. Ивановъ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 12;
Учебното дѣло въ гр. Прилепъ и Прилепско / Илия Иванов. // Год. 11, кн. 9 (109) (1939), стр. 10-12.

ЈАНЧЕВА, Евтимица. Просветна работничка и претставничка на македонското книжевно творештво од крајот на 19 век. Се смета за авторка на првата полемичка статија (напишана од жена), во која се побунила за јавното дискредитирање на жените кои работеле во просветата.

Изъ дневника на Н. Пасковъ: (продължение отъ кн. 62-63) / Христо Шалдевъ. // Год. 7, кн. 6 (66) (1935), стр. 15–16.

ЈАНЧУЛЕВА РАКИЦИЕВА, Евгенија. Родена 1875, во Прилеп. Просветна работничка и претставничка на женското книжевно творештво. Била и активистка за женски права, како и учесничка во МРО. Директорка на Женската гимназија во Прилеп. Сопруга на докторот Јордан Јанчулев.

Учебното дѣло въ гр. Прилепъ и Прилепско / Илия Иванов. // Год. 11, кн. 9 (109) (1939), стр. 10-12.

КАРАИВАНОВА ПЕТКОВА, Недела (баба Недела) (1826, Сопот – 1894, Софија) Раководителка на едно од првите женски училишта во Прилеп (отворено во 1865 година).

Позната е како „основоположничка на женското образование во Македонија). Нејзината ќерка Станислава Петкова Караиванова Балканова го продолжила просветното дело на мајката и станала почитувана просветна работничка.

Учебното дѣло въ гр. Прилепъ и Прилепско / Илия Иванов. // Год. 11, кн. 9 (109) (1939), стр. 10–12.

КАРАНОВА ТРИФУНОВА, Билјана. Учителка од Битола. Учесничка во дејствијата за време на Илинденското востание. Ќерка на битолскиот интелектуалец и општественик Трифун Каранов. Во „Илустрација Илинден“ е претставена како предводничка на група учителки од Битолско и од Костурско кои биле везилки на востаничко знаме – значаен симбол за кревање на моралот на заедницата која востанала. Авторка е и на спомени во кои подетално ги опишува активностите на жителите на Битола, на Костурско и на Кичевско за време на востанието и нивното делување на спротивставени страни.

Въстанието въ Костурско (спомени) / Илия Н. Биолчев. // Год. 5, бр./кн. 7-8 (47-48), (1933), стр. 12–19.

КИРОВСКА ВАСИЛЕВА, Тана („баба Тона“). (1862, Осиничани – 1932, Пазарџик) Учесничка во Илинденското востание. Станала легендарна личност во с. Осиничани, Костурско, по нејзиниот чин на самоодбрана, кога ги убила напаѓачите кои ѝ влегле во куќата.

Изъ живота на четитѣ / Г. Ив. Бѣлевъ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 10–12.

КИСЕЛИНОВА, Аспасија. Ќерка на Евстасиј Киселинов од Охрид, помошник на охридскиот војвода Дејан Димитров – Карпата. Оваа девојка, кога имала 16 години, случајно се затекнала на местото каде што војводата Дејан Димитров убил османлиски офицер, со што, според тогашните норми, му станала соучесник. Девојката избегала заедно со војводата и така и официјално била третирана од властите како соучесник. По потрага по нив во Струга и Битола, конечно биле фатени во Битола. Семејството Киселинови дотогаш биле тешко мачени, војводата Дејан запален, а Аспасија Киселинова била казнета со бесење. Таа сепак се спасила и пребегала во Софија кај својот брат.

Охридскиятъ войвода Деянъ Димитровъ / С. А. // Год. 9, кн. 7 (87) (1937), стр. 14–15.

КУЌОРОВСКА Т. Калија. Курирка од Крушевско.

Крушовскитѣ куриери-светци / Никола Кировъ Майски. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (јануари 1934), стр. 5-8.

ЛОЗАНЧЕВА БИОЛЧЕВА, Параскева, Анастас. (1880, Прилеп – 1936, Софија) Образована жена и активистка во ВМРО. Со семејството подолг период живеела и работела во Битола, каде што се наоѓал бизнисот на нејзиниот татко Коста Биолчев – успешен бизнисмен. Сопруга на револуционерот Анастас Лозанчев, воедно и сопственик на фотографско ателје во Битола и учесник во политичките настани и во заднината на Илинденското востание.

ЛОЗАНЧЕВА, Параскева А. // Год. 8, кн. 2 (72) (1936), стр. 14-15.

МАГДЕВА, Мара („Магденица“). Курирка и организациска работничка од Крушево, с. Долно Дивјаци. Учествувала во диверзантски акции, криење на комити и сл. Во „Илустрација Илинден“, заедно со соселанката и курирка Јованица Цивцановска се претставени како активистички тандем. (види: ЦИВЦАНОВСКА, Таска („Јованица“))

Крушовскитѣ куриери-светци / Никола Кировъ Майски. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (јануари 1934), стр. 5–8.

МАМАРЧЕВА-МАКАРТНИ, Недела. (1898, Трново – 1989). Лекарка и интелектуалка, членка на бугарски женски организации од областа на високото образование. Ќерка на офицерот Димитар Мамарчев. Студирала медицина во Грац и Берн и дипломирала во 1917 година. Сопруга на Карли Макартни – експерт за историјата на Централна Европа и Унгарија. Била кореспондентка за весниците „Зора“, „Мир“ и „Бугарија“. Во 1977 година го доделила својот имот на Здружението за жени во високото образование.

Един утешителенъ за насъ проблясък (Писмо отъ Лондонъ) / Никола Кировъ Майски // Год. 8, бр./кн. 7 (77) (1936), стр. 15–16.

МИХОВИЦА „Моштанка“. Ова нецелосно и изведено женско име се среќава во текст во „Илустрација Илинден“ посветен на работата на жените во курирската служба на МРО – „пошталионки“. Текстот дава приказ на начините на коишто се формирале „женските дружби“ (дружини) во селата, со задача да го помагаат револуционерното дело. Опишана е и хиерархијата на женските курирски служби.

Пощенската служба при Вътрешна македоно-одринска революционна организация преди Илинденъ / Киселинчевъ В. Лазо. // Год. 8, бр./кн. 7 (77) (1936), стр. 8–10.

МИШЕВА КАНЕВЧЕВА, Аспасија Хр. Анастас. Просветна работничка од Охрид, интелектуалка и револуционерка. Била дел од неформална женска група поврзана со Македонската револуционерна организација. Била поврана со активностите на МРО и преку нејзиниот сопруг – револуционерот Анастас Каневчев. Во женската група учествувале учителките од Охрид: Славка Пушкарова, Еленка Кацкова, Поликсена Мосинова, Катја Самарџиева, Фанче Шулева, Флора Георгиева, Деспина Василчева. Овие жени организирале хуманитарни акции за помош на населението настрадано и оштетено за време на Илинденското востание и како последица на неговиот епилог.

Прасето ни спаси: единъ епизодъ / Никола Кировъ Майски. // Год. 8, кн. 2 (72) (1936), стр. 7–9;
Мехди бей и охридската болница / Никола Кировъ Майски. // Год. 8, бр./кн. 3-4 (73-74) (1936), стр. 13–14.

МЛАДЕНОВА Ив. ЃАКОН, Марија. Претседателка на женското хуманитарно друштво „Утеха“ од Битола, отворено во 1905 година. Во истиот град отворила и народна кујна, како и бугарско женско стопанско училиште „Марија Луиза“, кое броело 60 ученички.

Г-ЖА МАРИЯ Дяконъ Ив. Младенова. // Год. 14, кн. 10 (140) (1942), стр. 11.

МУШМОВА ХАЏОВА, Крста. Била стружанка мажена во Охрид. Откако османлиски воени лица ѝ го убиле единствениот син, тргнала во „правна битка“ со државата, почнувајќи од судот во Охрид. Во вакви случаи судот давал некаков вид на оштета, во замена за јавно простување на убиството од страна на семејствата. Повеќето фамилии кои имале таков случај прифатиле, но Крста излегла и одржала говор пред собраните граѓани и си заминала без да ја прифати оштетата.

Баба Кръта : споменъ отъ Струга / А. Н. Мушмовъ. // Год. 11, кн. 9 (109) (1939), стр. 8–9.

НАЈДЕНОВА СПИРОВА, Јорданка. Писателка. Авторка на песна за револуцијата во Крушево во „Илустрација Илинден“.

Предъ каймакамин / Йорданка Спирова Найденова. // Год. 10, кн. 7 (97) (1938), стр. 11.

НЕГРЕВСКА КОСТОВА Коца. Курирка од Крушевско.

Крушовскитѣ куриери-светци / Никола Кировъ Майски. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (јануари 1934), стр. 5–8.

ПАТЕРОВА, Хрисанта. (1862, Загоричани – 1937, Софија) Хуманитарка. Како сираче од костурското село Загоричани, била посвоена од хуманитарецот Киро Патеров и извесно време живееле во Битола. Подоцна својот живот го посветила на хуманитарна дејност за згрижување деца и во Софија го основала сиропиталиштето „Битола“ и управувала со „Македонското женско благотворително дружество“.

ЩЕДРА дарителка : единъ примѣръ за подражание. // Год. 9, кн. 6 (86) (1937), стр. 14.

ПЕТРОВА, Фотинка. ЈАКИМОВА, ДИМЕВА, Аспасија. СПИРОВА, Анета.ОЛЧЕВА, Сп. ПОП ХРИСТОВА СТЕФАНОВА, Василка. Просветни работнички од Битола. Во „Илустрација Илинден“ се споменати како везилки на бојното знаме на Битолскиот револуционерен округ за време на Илинденското востание.

За споменитѣ на македонскитѣ деятели и Знамето на Битолския революционенъ окржгъ / Йордян Бадевъ. // Год. 12, кн. 6 (116) (1940), стр. 3–5.

ПЕЦАНОВСКА, Цовка. Курирка од Крушевско.

Крушовскитѣ куриери-светци / Никола Кировъ Майски. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (јануари 1934), стр. 5–8.

ПОП ГЕОРГИЕВА ЧЕРНОДРИНСКА, Марија. Театарска артистка. Актерка во претставата „Македонска крвава свадба“ на авторот и писател Војдан Чернодрински. Сопруга на Војдан Чернодрински.

35-годишнятъ юбилей на Войданъ Чернодрински. // Год. 8, бр./кн. 3-4 (73-74) (1936), стр. 8–9.

ПУКАВИЧАРОВА, Јорданка. Комитка, по потекло од Самоков. Била дел од четата на војводата Павел Давков од Горна Џумаја. Во „Илустрација Илинден“ е претставена заедно со четата, облечена во комитска облека и со оружје.

По козитѣ пѫтеки : (продолжение отъ книга 5 (35) / Стефанъ Аврамовъ. // Год. 4, бр./кн. 6 (36) (1931), стр. 9–12.

СИМИТ(Д)ЧИЕВА, Екатерина. (1872, Скопје – 1899, Куманово). Просветна работничка и хуманитарка. Помошничка и соработничка на Икономова Тима во Женското учи-

лиште во Скопје. Била убиена во Куманово од турски аскер. Нејзина замена во училиштето во Скопје станала учителката Захарија Василева Шумљанска. Во нејзина чест, нејзината соработничка Икономова Тима го именува новоотвореното Стопанско училиште во Скопје. (види: ИКОНОМОВА, Тима).

Тима Икономова / С. Х. Ивановъ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 12.

СТАНШЕВА, Луиза (родена во 1877 година, Грац). Интелектуалка со германско-хрватско потекло, омажена за галичкиот општественик Димитар Минов Станишев. Се афирмирала како хуманитарка која работела волонтерски како медицинска сестра за време на Српско-бугарската војна. Ѝ бил доделен медал на Црвениот крст од Австрија. Раководела со женски секции за прехрана на населението во галичко-реканскиот крај и таму го основала хуманитарното друштво „Иван Бигор".

ЕДИНЪ голѣмъ даритель. // Год. 5, бр./кн. 2 (42) (1932), стр. 5-6.

СТЕФАНОВА ДИМИТРОВА, Катерина – Цилка. (1968, Банско – 1952, Тирана). Просветна работничка со потекло од Банско, локална претставничка на американската протестантска мисија. Била образована во САД во протестантско училиште за милосрдни сестри. Во Њујорк се омажила за Григор Цилка – Албанец протестант кој во САД студирал теологија. По стапувањето во брак се вратиле на Балканот и се населиле во Корча, а таму продолжиле да одржуваат контакти и да се активираат во протестантските мисии. Во аферата орагнизирана од четата на Јане Сандански за грабнување и барање откуп за Мис Стон, таа била нејзина придружничка, земена во заложништво во напредна бременост. (види: СТОН, Елен Марија („Мис Стон").

Пленяването на Мисъ Ел. Стонъ и г-жа Катерина Стефанова Цилка / Л. Томовъ. // Год. 5, бр./кн. 9-10 (49-50) (1933), стр. 25–30.

СТОН, Елен Марија („Мис Стон"). (1946, Роксбери, Масачусетс, САД – 1927, Челси, Масачусетс, САД). Американска протестантска мисионерка. На почетокот на 20 век била во мисија помеѓу населението во Македонија, каде што меѓу другото се занимавала со организирање хуманитарна дејност и образование на девојчиња. Во периодот помеѓу 3 септември 1901 и 23 февруари 1902 била киднапирана од комитите на четата на Јане Сандански, со цел барање откуп во пари за револуционерната организација, како и привлекување на вниманието на меѓународните претставници кон состојбите на населението во османлиска Македонија. Случајот воедно претставува прво киднапирање на американски граѓанин во политички цели и предизвикал големо медимуско и новинарско внимание во печатот низ Европа и САД, а во историографијата е познат како „аферата Мис Стон". При киднапирањето, како придружничка била земена и Катерина Цилка, за која подоцна комитите и организатори на откупот дознале дека е во напредна бременост и која се породила во заложништво.

Се претпоставува дека жените биле криени во околината на селото Ратево (Беровско). Акцијата на комитите била успешна и жените биле откупени за околу 14.000 златни турски лири. По враќањето во САД, Мис Стон давала бројни медиумски изјави и интервјуа во кои детално опишувала денкои аспекти од „животот во заложништво на комитите“ и за разлика од очекувањата на јавноста, комитите ги претставила како луѓе кои се борат за национално ослободување, а не како егзотични дивјаци и терористи.

Пленяването на Мисъ Ел. Стонъ и г-жа Катерина Стефанова Цилка / Л. Томовъ. // Год. 5, бр./кн. 9-10 (49-50), (1933), стр. 25–30.

ТАТАРЧЕВА, Тибаулт Марта (некаде во печатот запишана и како Магда). Интелектуалка со потекло од Швајцарија. Членка и раководителка на женските емигрантски организации во Бугарија и членка на ВМРО. Сопруга на Асен Татарчев, лекар од Ресен, член на ВМРО. Во 1933 година објавила публикација издадена во Женева, пишувана на француски јазик, насловена како „Апел од македонските жени до интернационалната јавност и претставниците на слободните народи“.

Великиятъ македонски съборъ въ Горна-Джумая / Боян Мирчев. // Год. 5, бр./кн 4 (44) (1933), стр. 3–13.

ТИЛОВА, Евтим Заринка. Хуманитарка од Струга. Раководела со женско хуманитарно друштво во Охрид. Во 1890 година се преселила во Софија, но и оттаму продолжила со организирање хуманитарна дејност во Охрид и Струга. Во својата родна куќа во Струга отворила дом за настрадани лица од последиците на Илинденското востание.

Какъ биде изпратена една скромна, но заслужила Стружанка / Ив. Х. // Год. 12, кн. 2 (112) (1940), стр. 13–14.

ТИМЧЕВА, Вестала. Авторка на патриотска проза и поезија, родена во Скопје. Повеќекратна писателка во „Илустрација Илинден“. По Втората светска војна станала писателка и публицистка во Бугарија.

Моята молитва / Вестала Тимчева. // Год. 12, кн. 7 (117) (1940), стр. 2;
Бъдни вечеръ / Вестала Тимчева. // Год. 13, кн. 1 (121) (1941), стр. 10–11.

ФИДАНОСКА, Мелетиева Ружа („Мелети“). Писателка на патриотска поезија и проза. Единствена авторка на поезија која повеќекратно се јавува како авторка во „Илустрација Илинден“.

Вардаре! / Ружа Мелети. // Год. 12, кн. 9 (119) (1940), стр. 1;
Свободна ще си ти! / Ружа Мелети. // Год. 12, кн. 9 (119) (1940), стр. 2;
Бъдникътъ / Ружа Фиданоска Мелетиева. // Год. 13, кн. 1 (121) (1941), стр. 14;
Ще дойдемъ ний! / Ружа Мелети. // Год. 13, кн. 3 (123) (1941), стр. 11;
Очакване / Ружа Мелети. // Год. 13, кн. 5 (125) (1941), стр. 5;
Честита ни нова година / Ружа Мелети. // Год. 13, кн. 10 (130) (1941), стр. 1;
Плаче народа / Ружа Мелети. // Год. 15, кн. 7 (147) (1943), стр. 3.

ТОМОВА, Кипра („Баба Кипра“). Курирка. Во „Илустрација Илинден“ претставена (и фотографирана) како една од бројните жени курири и згрижувачки на комити.

Изъ живота на четитѣ / Г. Ив. Бѣлевъ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 10–12.

ТРИЧКОВА Факија, **СТАНОЕВА М. Кнегиња**. **ПОП НАУМОВА, Спаса**. **ХРИСТОВА, Фани**. **ХАЛЧОВА, Флора**. Учителки во Крушево, во учебната година 1916/1917.

Учебното дѣло въ Крушовска нахия (подоколия) презъ турското владичество / Илиюа Ивановъ. // Год. 11, кн. 2 (102) (1939), стр. 10–13.

УЗУНОВА, ЧАКАРОВА Анастасија, Димитар. (1860, Струга – 1947, Софија). Мајка на револуционерот Христо Узунов. Почитувана во заедницата како жена која изгубила семејни членови за револуционерната кауза во илинденскиот период. Во „Илустрација Илинден“ се среќава во биографски текст посветен на членовите на семејството Узунови и во текст каде што се опишани жените-везилки на востаничкото знаме од Охрид и Охридско: БОЈАЏИЕВА НАСТЕВА, Костадина, САМАРЏИЕВА, Клио, ШАХАВА, Анета, МИЛЕВА, Аспасија, ПАРМАКОВА, Поликсена.

Четническото движение въ Охридско : (продължение оъ кн. 2 (73-74) / Антонъ Кецкаровъ. // Год. 8, бр./кн. 3-4 (73-74) (1936), стр. 14–18.
Почитъ на Илинденци къмъ майката на Хр. и Антонъ Узунови / Бужбовъ и Ионечвъ // Год. 13, бр./кн. 8 (128) (1941) стр. 7.

УШЛИНОВСКА ИЛИЕВА ДОМАЗЕТОВСКА, Сребра, Апостол. (1886, Лера – 1942, Варна) Комитка. Како млада сопруга на Апостол Ушлиновски во с. Лера, била напаствувана од страна на локалниот бег Реџеп Реџо Суљо(в). Бидејќи однесувањето на бегот ги засегало сите жени во селото, а меѓу нив и нејзината јатрва Донка Ставрева Ушлиновска, двете жени го организирале убиството на бегот. По убиството тие пребегнале во блиската планина, каде што биле пресретнати од четата на ресенскиот војвода Славејко Арсов, кој им дал униформи. Со нив се одметнал и сопругот на Сребра – Апостол Ушлиновски бидејќи бил поврзан со активностите на МРО. По Илинденското востание станале дел од четата на Ѓорги Сугарев. (види: УШЛИНОВСКА СТАВРЕВА, Донка).

Донка Ставрева / Копитаръ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 13;
И кауркитѣ станали комити : първитѣ комитки – дветѣ етърви отъ с. Лера, Битолско / Христо Настевъ. // Год. 9, кн. 9 (89), (1937), стр. 12–15;
Сребра Апостолова Ушлиновска / Х. // Год. 14, кн. 2 (132) (1942), стр. 5.

УШЛИНОВСКА СТАВРЕВА, Донка. (1880/5, Смилево – 1937, Варна). Комитка од село Лера, Битолско. Додека мажот ѝ бил на печалба, Донка ја вознемирувал и ја следел еден Турчин, кого таа го убила и го закопала со помош на нејзината јатрва, Сребра Апостолова. По убиството, двете жени пребегнале во блиската планина, каде што биле пресретнати од четата на ресенскиот војвода Славејко Арсов, кој им дал униформи. Станала позната како „Донка комитката“, а во изворите е нарекувана „еднаква со мажите“. Била и доброволна учесничка во Првата балканска војна. Животниот и борбениот пат многу ја зближиле со нејзината јатрва Србра Илиева Ушлиновска и во изворите често се опишувани како тандем. (види: УШЛИНОВСКА ИЛИЕВА (АПОСТОЛОВА), Сребра).

Донка Ставрева / Копитаръ. // Год. 9, кн. 8 (88) (1937), стр. 13;

И кауркитѣ станали комити : първатѣ комитки – дветѣ етърви отъ с. Лера, Битолско / Христо Настевъ. // Год. 9, кн. 9 (89), (1937), стр. 12–15.

ЦЕРОВА, Евтим Славка. (1876, Охрид – 1943, Софија) Хуманитарка, патриотка и активистка во редовите на женското движење помеѓу македонската емиграција во Бугарија. Членувала во Охридско-струшкото женско друштво, а подоцна во Софија станала претседателка на „Македонскиот женски сојуз".

Славка Евтимъ Джерова / Македонския женски съюзъ. // Год. 15, кн. 3 (143) (1943), стр. 7.

ЦИВЦАНОВСКА ИВАНОВА, Таска („Јованица"). Курирка и организациска работничка од Крушево, с. Долно Дивјаци, активна во периодот на Илиндеското востание. Учествувала во диверзантски акции, криење на комити и сл. Во „Илустрација Илинден", заедно со соселанката и курирка Магдева Мара се претставени како активистички тандем. Во една пригода убедила османлиски офицери да не го запалат селото поради еден комитски упад. (види и: МАГДЕВА, Мара).

Крушовскитѣ куриери-светци / Никола Кировъ Майски. // Год. 6, бр./кн. 3 (53) (јануари 1934), стр. 5–8.

ШИНГАРОВА, П. Р. Авторка на патриотска поезија и проза во „Илустрација Илинден". По Втората светска војна работела како писателка на детска литература.

Македония е свободна / П. Р. Шингарова. // Год. 13, кн. 9 (129) (1941), стр. 7.

ШУМЉАНСКА ВАСИЛЕВА, Захарија, Јулијан. (1864, Могила – 1937, Софија). Просветна работничка и хуманитарка. Предводничка на социјални политики и хуманитарни акции за згрижување на напуштени и сиромашни деца. Работела на собирање хуманитарни донации од политички, дипломатски и црковни лица. Како резултат на нејзината активност, во Битола било изградено сиропиталиштето „Утеха", а во Софија домот за деца „Битола". Била сопруга на полскиот политички емигрант Јулијан Шумљански – по професија биолог. Нејзината комуникација со бројни претставници од јавната и политичка сфера, како и политичката и општествена дејност на нејзиниот сопруг побудиле сомнежи кај властите, што довело до нејзино затворање во Северна Африка. Во Битола останала локално запаметена како „големата битолска мајка". Во нејзиното родно место – Могила подигнат е споменик во нејзина чест.

Какъ се основа, уреди и унищожи Битолското сиропиталище : (изъ споменитѣ на Захария Шумлянска) / Захария Шумљанска. // Год. 9, кн 10 (90) (1937), стр. 8–13;
СКРЪБНА весть за Захария Юл. Шумљанска / Илинденска организация. // Год. 9, кн 10 (90) (1937), sp.;
Юбилейно приветствие къмъ г-жа З. Шумлянска / Сийка Добревска. // Год. 10, кн. 3 (1938), стр. 8;
ЗАХАРИЯ юлиянъ Шумлянска / Год. 10, кн. (1938), стр. 8-10.
Сиропиталище Битола / Кирил Христовъ. // Год. 12, кн. 2 (112) (1940), стр. 10–12.

***

II Луч

ЃУЗЕЛОВИЌ, Руша Р. Пејачка и интерпретаторка на народни умотворби и песни.

С'нош е Боја седела / Руша Р. Ћузеловић. // Год. 1, бр. 4 (1937), стр. 151–152;
Кучишта лајат, лоши људе идат / Руша Р. Ћузеловић. // Год. 1, бр. 4 (1937), стр. 153–154.

ПРОЈЧЕСКА, Марија. Писателка. Авторка на проза во списанието „Луч".

Ленче / Марија Пројческа. // Год. 1, бр. 4 (1937), стр. 145-148.

ТАСИЌ, Василка. Пејачка и интерпретаторка на народни умотворби и песни.

Се женал за гуска (причала Василька Тасић) / Ћ. Ј. Киселиновић. // Год. 1, бр. 5 (1937), стр. 205–206.

***

III Смена

ПИЛИЧКОВИЌ, Дора. Писателка на поезија и проза. Авторка во списанието „Смена".

Ноћ у шуми / Дора Пилићковић. // Год. 2, бр. 1 (1931), стр. 27;
Ову песму шуме јаблани / Дора Пилићковић. // Год. 2, бр. 1 (1931), стр. 8–9.

РАДОЈКОВИЌ, Милица. Авторка во списанието „Смена". Студентка на правни науки во Белград.

Данашња Студенткиња / Милица Радојковић. // Год. 2, бр. 1 (1931), стр. 5–8.